

Beslutsunderlag

Styrelsen 2021-04-26

Diarienummer 0052/20

Handläggare: Anders Söderberg, vice vd

Telefon: 031-368 54 64

E-post: anders.soderberg@gshab.goteborg.se

Yttrande till stadsrevisionen avseende granskning av verksamhetsåret 2020

Förslag till beslut

I styrelsen för Göteborgs Stadshus AB:

Redovisade åtgärder godkänns som Göteborgs Stadshus AB:s svar till stadsrevisionen avseende granskning av verksamhetsåret 2020.

Sammanfattning

Efter lekmannarevisorernas granskning av verksamhetsåret 2020 ska styrelsen lämna ett yttrande över de åtgärder som bolaget gjort eller planerar att göra med anledning av de rekommendationer som stadsrevisionen lämnat. Stadsrevisionen bedömer att Göteborgs Stadshus AB (Stadshus) har skött verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt samt att den interna kontrollen varit tillräcklig.

I granskningsredogörelsen lämnar stadsrevisionens två rekommendationer:

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen i Göteborgs Stadshus AB att se till att det sker en översyn av bolagskoncernens ägardirektiv och bolagsordningar i syfte att säkerställa att det kommunala verksamhetsmålet anges på ett likalydande sätt i respektive dokument.

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen i Göteborgs Stadshus AB att se över sin hantering av ägardialoger och handlingsplaner i de regionala bolagen så att dessa stärker tydligheten i styrningen och bekräftar rollfördelningen runt beslutsfattandet för bolagen.

Av ärendet framgår hur Stadshus omhändertagit stadsrevisionens rekommendationer och vd föreslår att styrelsen godkänner de redovisade åtgärderna som Stadshus svar till stadsrevisionen. Yttrandet ska vara stadsrevisionen tillhanda senast den 18 juni 2021.

Bedömning ur ekonomisk, ekologisk och social dimension

Bolaget har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån dessa dimensioner.

Bilagor

1. Stadsrevisionens granskningsredogörelse
2. Principer för ägarstyrning av regionala bolag

Ärendet

Efter lekmannarevisorernas granskning av verksamhetsåret 2020 ska styrelsen lämna ett yttrande över de åtgärder som bolaget gjort eller planerar att göra med anledning av de två rekommendationer som stadsrevisionen lämnat i sin granskningsredogörelse. Föreliggande ärende utgör förslag till styrelsens yttrande. Svaret ska vara stadsrevisionen tillhanda senast den 18 juni 2021.

Beskrivning av ärendet

Stadsrevisionens lekmannarevisorer har under 2020 granskat Stadshus verksamhet. Granskningen för 2020 omfattade:

1. grundläggande granskning
2. samordning och samverkan på strategisk nivå
3. förebyggande arbete mot oegentligheter
4. uppföljning av föregående års rekommendationer

Stadsrevisionen har inom ramen för den grundläggande granskningen lämnat två rekommendationer till Stadshus. Dessa framgår nedan tillsammans med Stadshus beskrivning över vilka åtgärder som vidtagits eller planeras att vidtas med anledning av rekommendationerna.

I övrigt bedömer stadsrevisionen att bolaget har skött verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Den rekommendation som lämnades för 2019 bedömer stadsrevisionen som omhändertagen.

Rekommendation 1

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen i Göteborgs Stadshus AB att se till att det sker en översyn av bolagskoncernens ägardirektiv och bolagsordningar i syfte att säkerställa att det kommunala verksamhetsmålet anges på ett likalydande sätt i respektive dokument.

Bolagsordningar och ägardirektivs funktion och förutsättningar

Bolagsordningen är det mest grundläggande dokument i ett aktiebolag och aktiebolagslagen (ABL) ställer en mängd krav kring innehåll, utformning och omfattning.

Bolagsordningen ska antas på bolagsstämman och den ska registreras hos Bolagsverket. Genom registreringen erhåller bolagets firma ett skydd för den verksamhet som bolaget ska bedriva. I ABL kommer detta till uttryck i 3 kap. 1 § som anger att ”föremålet för bolagets verksamhet, angivet till sin art” ska framgå av bolagsordningen. Bolaget ges genom registreringen av *verksamhetens art* ett visst utrymme för utveckling av verksamheten över tid, utan att den faller utanför skyddet för bolagets firma.

Genom kommunallagens (KL) 10 kap 3 § ska bolagsordningen även beskriva *det kommunala ändamålet* med bolaget. Här ska kommunen ange varför man ska bedriva en verksamhet av viss art. Då det sker inom ramen för bolagsordningen ska det uttryckas i mer generella termer. Bolagsordningen blir därigenom mer hållbar över tid och behöver inte ändras vid mindre omformuleringar av ägaridén.

Andra dokument som innehåller viljeyttringar över verksamheten och som ägaren antar på bolagsstämman utöver bolagsordning brukar kallas ägardirektiv¹. Ägardirektiv ska inte och kan inte heller registreras hos Bolagsverket. För ägardirektiven gäller inte samma begränsningar och krav som gäller för bolagsordningar. Ett ägardirektiv fyller funktionen att mer detaljerat ange vad ägaren vill att bolaget ska göra, inom den mer extensiva ram som bolagsordningen anger.

Denna hierarkiska ordning innebär att vid konflikt mellan bolagsordning och ägardirektiv så gäller den först nämnda. Detta framgår bland annat genom 8 kap. 41 § 2:a stycket i ABL ”En ställföreträdare för bolaget får inte heller följa en anvisning av bolagsstämman eller något annat bolagsorgan, om anvisningen inte gäller därför att den strider mot denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen”. Det innebär motsatsvis att styrelsen är förhindrad att fatta ett visst beslut först om det uppenbarligen är främmande för bolagets verksamhet enligt ABL 3 kap. 1 §. Det vill säga att det inte ryms inom den extensiva tolkningen av bolagsordningen.

Förändringar av stadens bolagsordningar och ägardirektiv över tid

Formen på bolagsordningar inom Stadshuskoncernen har förändrats över tid och i takt med att kraven i lagstiftningen skärpts. Som exempel kan nämnas kravet på att det kommunala ändamålet ska framgå av bolagsordningen, men även för att Bolagsverkets administrativa praxis kring de kommunala bolagen har förändrats.

Även formen för ägardirektiven har ändrats över tid. Senast genom att kommunfullmäktige hösten 2019 fastställt en ny struktur för hur stadens ägardirektiv ska vara utformade. Genom den nya strukturen får ägardirektiven till sin utformning en större samordning, fastare ram och en mer detaljerad ordning jämfört med de äldre direktiven. Genom utformningen ges möjlighet att få bättre samstämmighet med hur det kommunala ändamålet är uttryckt i bolagsordningen. Den nya systematiken i ägardirektiven med rubriker för ”Det kommunala ändamålet” och ”Bolagets uppdrag” ger möjlighet att skapa tydligare skillnad i ägardirektivet mellan det kommunala ändamålet, där syftet med bolaget anges, och själva uppdraget där ägaren anger hur det ska utföras. Det innebär att beskrivningen under rubriken ”Bolagets uppdrag” kan utvecklas mer detaljerat än vad som är möjligt i bolagsordningen.

Stadshus samlade bedömning och yttrande

Stadshus har mot bakgrund av stadsrevisionens rekommendation påbörjat en översyn för att harmonisera hur det kommunala ändamålet kommer till uttryck i befintliga bolagsordningar utifrån ägardirektiven. Av de bolag som Stadshus äger direkt bedöms några av dessa harmoniseringar kunna hanteras i sammanhållna ärenden medan andra där det också kan finnas behov av materiella ändringar får tas upp som separata ärenden. Exempel på förstnämnda är ett pågående ärende som lyfts till Stadshus styrelse 2021-04-26 rörande flera av Älvstrandens bolagsordningar. För dessa finns behov av att få in dem i den gemensam formen för stadens bolagsordningar. Samtidigt har en översyn gjorts för att harmonisera hur det kommunala ändamålet kommer till uttryck. I samband med Stadshus yttrande i nämnda ärende inkluderas även förslag till motsvarande reviderade bolagsordning i Göteborg Energi AB.

¹ Förutom ägardirektiv kan ägaren använda begrepp såsom riktlinje eller policy.

Stadshuset har informerat stadsledningskontoret om Stadsrevisionens iakttagelser gällande Stadshuset bolagsordning. Stadshuset kommer involvera moderbolagen i det arbete som behöver ske i dotterbolagen med anledning av stadsrevisionens rekommendation och kommer stötta dem i deras arbete vid kommande revideringar.

Rekommendation 2

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen i Göteborgs Stadshuset AB att se över sin hantering av ägardialoger och handlingsplaner i de regionala bolagen så att dessa stärker tydligheten i styrningen och bekräftar rollfördelningen av beslutsfattandet för bolagen.

Allmänt om ägardialoger och handlingsplaner och Stadshuset AB:s ägarstyrning gällande helägda bolag

Det kommunala ändamålet som anges för Stadshuset AB är att utöva en aktiv ägarstyrning av bolagen i koncernen. Rollen som aktiv ägare innebär, enligt ägardirektivet, att löpande utvärdera bolagens verksamhet och verksamhetsform.

Ägarstyrningen omfattar även, enligt ägardirektivet, att i samverkan med kommunstyrelsen och berört bolag utarbeta förslag till ägardirektiv och bolagsordningar för de direktunderställda bolagen samt att yttra sig över förslag till ägardirektiv och bolagsordningar för dotterdotterbolag, inför kommunfullmäktiges ställningstagande.

I syfte att uppfylla ovanstående och bidra till att kommunfullmäktiges budget och kommunfullmäktiges övriga utgångspunkter beaktas i bolagens verksamheter samt tydliggörs i formella uppdrag till bolagen, genomför Stadshuset AB olika aktiviteter i utvärderande syfte. Aktiviteter genomförs såväl på den politiska nivån som på tjänstemannanivån. En aktivitet pekas särskilt ut i Stadshuset AB:s ägardirektiv och består i att minst en gång per år planera och genomföra ägardialog med de direktunderställda bolagen med utgångspunkt från en strategisk nivå och med fokus på ägardirektiv, kommunfullmäktiges budget, affärsplan, större investeringar, väsentliga risker, viktiga policyfrågor samt frågor av större vikt som ska underställas kommunfullmäktige. Redovisning av ägardialogerna ska ske skriftligt till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige, samt kompletteras med handlingsplaner. Ägardialogerna, utifrån ägardirektivet, förs mellan ansvariga styrelser (förtroendevalda) i Stadshuset AB och direktunderställt bolag med bistånd av tjänstemän.

Ägardialogerna utgör ett av flera verktyg, för kommunfullmäktige, att få hjälp med att utvärdera bolagens verksamhet och verksamhetsform, omvärlds- och branschförändringar, styrdokumentens relevans m m. Ägardialogerna används inte som ett verktyg för Stadshuset AB till att utöva styrning av enskilda verksamheter utan används till kunskapsuppbyggnad, uppföljning och till att stödja styrelser i verkställande av bolagens uppdrag. I de fall aktiviteter anges i handlingsplaner syftar dessa till att ge underlag för fördjupad och fortsatt dialog. Information från dialogerna återförs till KS/KF för att där möjliggöra den formella ägarens utvärdering av bolagens verksamhet och verksamhetsform och/eller leda till beslut om förslag till reviderade ägardirektiv och bolagsordningar. Av ägardirektivet, kap 1 § 6, framgår att den formella styrningen utövas av kommunfullmäktige genom att utse styrelser och lekmannarevisorer samt genom att fastställa bolagsordning och ägardirektiv för bolagen.

Den formella styrningen, bland annat genom bolagsordning och ägardirektiv, är föremål för beslut i kommunfullmäktige och på bolagens stämmor. Dessa ägardokument binder

bolagen juridiskt. Ägardialoger och handlingsplaner samt eventuella aktiviteter i handlingsplanerna har inte samma status i styrsystemet som formella styrdokument i form av ägardirektiv och bolagsordningar.

Särskilt om regionala bolag

De regionala bolagen (Renova AB, Gryaab AB och Grefab) ägs av 10, 8 respektive 4 delägare. Delägarna har i aktieägaravtal överenskommit att det till de aktuella bolagen ska finnas ägarråd. Av exempelvis aktieägaravtalet för Renova framgår att ”envar av Ägarkommunerna ska utse två personer som representerar respektive kommuns kommunstyrelse att ingå i ett ägarråd. Ägarrådet ska vara ett forum för samråd mellan ägarna till Bolaget. Ägarrådet ska sammanträda minst en gång om året. Därutöver ska ytterligare sammanträden hållas när någon av Ägarkommunerna begär det.”

Vid kommunfullmäktiges sammanträde den 5 december 2013 erhöll Stadshus AB i uppdrag att utöva stadens ägarstyrning av de regionala bolagen Renova, Gryaab och Grefab samt att utarbeta principer för ägarstyrning i nära samverkan med övriga delägare. Styrelsen i Stadshus AB utser för Göteborgs Stads del två personer att ingå i ägarråden. Under 2015 genomfördes samtal med delägarkommunerna angående erfarenheter av och krav på ägarstyrningen av de regionala bolagen. Bland annat resulterade samtalet mellan delägarna i att ägarråden genomför ägardialoger med respektive styrelse i de regionala bolagen enligt samma modell och syfte som beskrivs ovan avseende de helägda bolagen. Åtterrapporering sker för Göteborgs del till styrelsen i Stadshus AB efter genomförda ägarråd samt att ett särskilt ärende föreläggs styrelsen efter genomförd ägardialog där av ägarråden fastställda redovisningar av ägardialoger med handlingsplaner biläggs.

Styrelsen i Stadshus AB beslutade 2016-02-22 att ställa sig bakom principer för ägarstyrning av regionala bolag bland annat rörande genomförande av ägardialoger. Under 2020 initierade representanter från Göteborg en diskussion i ägarråden rörande hur delägarna upplever arbetet i ägarråden och ägarstyrningen av de regionala bolagen.

Ägarråden bedömde att den nuvarande mötesstrukturen, inkluderande genomförande av ägardialoger med dokumentation i form av redovisning av ägardialoger med handlingsplaner ska ligga fast.

Stadshus samlade bedömning och yttrande

Från och med Stadshus AB:s behandling av Redovisning av ägardialoger 2020 – regionala bolag (styrelsemöte 2021-03-22) anges beslutsmeningen till att styrelsen fastställer redovisningar från ägardialoger. Beslutsmeningen överensstämmer genom denna formulering med beslut som fattas årligen rörande dokumentation från ägardialoger med de helägda bolagen. Tidigare år har motsvarande beslut avseende ägardialoger med regionala bolag bestått i att styrelsen antecknar redovisningar. Stadshus AB har i årliga beslut behandlat redovisningar från ägardialoger med de regionala bolagen i enlighet med vad som framgår av dokumentet principer för ägarstyrning av regionala bolag. Principdokumentet behandlades av styrelsen i Stadshus AB 2016-02-22, se bilaga 2.

Den politiska styrningen av helägda bolag utövas främst genom bolagsordning, ägardirektiv och kommunfullmäktiges budget. För delägda bolag utövas styrning genom bolagsordning, ägardirektiv samt genom tillämpliga delar i Göteborgs kommunfullmäktiges budget. Göteborg är ”administrativ huvudman” för de regionala bolagen och detta medför en skyldighet för bolagen att förhålla sig till olika styrande dokument i Göteborgs Stad som berör bolagens verksamheter. Ägardialoger samt det som

följer av dessa, kunskapshöjande rapporter beskrivna i handlingsplaner för möjliggörande av fortsatt dialog, bedöms inte användas som verktyg för att utöva styrning av bolag i Stadshuskoncernen. Av denna anledning bedöms inte heller fullmäktige- eller stämmobeslut krävas utan parterna kan själva komma överens om vad som ska tas fram för att dialog ska kunna fullföljas, frågetecken rätas ut etc. I de fall dialogen leder till behov av förändrad styrning så sker förändringar i bolagsordning och/eller ägardirektiv vilka i sin tur ska fastställas i kommunfullmäktige och antas på stämma. I de regionala bolagen ska samtliga delägares kommunfullmäktige fastställa förändringar i de dokument som styr verksamheterna. Bolagsordning och ägardirektiv ska som styrande dokument fastställas i kommunfullmäktige och antas på stämma för att bli ”juridiskt bindande”. Redovisning från ägardialoger med handlingsplaner bedöms inte utgöra inte ett sådant styrande dokument.

Stadsrevisionens granskning har påvisat ett behov av att se över vilka benämningar som används i sammanhanget. Redovisningarna av ägardialogerna innehåller begrepp som handlingsplan, aktiviteter, ansvar, uppdrag osv. I syfte att bidra till förståelse för vilken roll ägardialoger och resultatet av dessa har i den samlade ägarstyrningen kommer en översyn att göras av vilka begrepp som används kopplat till ägardialoger som verktyg i stadens ägarstyrning.

Sammanfattande bedömning

Av ärendet framgår de åtgärder som vidtagits eller planeras att vidtas med anledning av stadsrevisionens rekommendationer. Vd föreslår att styrelsen godkänner dessa som Stadshus svar till stadsrevisionen. Yttrandet ska vara stadsrevisionen tillhanda senast den 18 juni 2021.

Eva Hessman

Vd, Göteborgs Stadshus AB

Granskning av verksamhetsåret 2020

Vi, lekmannarevisorer i Göteborgs Stadshus AB, har avslutat granskningen av bolaget avseende verksamhetsåret 2020. Våra iakttagelser och bedömningar samt de rekommendationer vi lämnar framgår av granskningsredogörelsen som bifogas.

Vi vill betona vikten av att styrelsen vidtar lämpliga åtgärder med anledning av de rekommendationer som lämnas och vi vill därför ha ett yttrande från styrelsen. Av yttrandet ska framgå vilka åtgärder som bolaget har gjort eller planerar att göra med anledning av rekommendationerna. Yttrandet ska skickas till stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se senast den 18 juni 2021.

Vårt uttalande till årsstämman lämnas i en granskningsrapport. Granskningsrapporten skickas vi till bolaget efter det att styrelsen har beslutat att fastställa årsredovisningen. Uttalandet i granskningsrapporten grundar sig på granskningsredogörelsen.

Göteborg den 19 januari 2021

Sven R. Andersson
lekmannarevisor utsedd
av kommunfullmäktige

Vivi-Ann Nilsson
lekmannarevisor utsedd
av kommunfullmäktige

Göteborgs Stadshus AB

– granskning av verksamhetsåret 2020

2021-01-19

Januari 2021

Göteborgs Stadshus AB – granskning av verksamhetsåret 2020

Diarienummer: 0151/20

Lekmannarevisorer: Sven R. Andersson och Vivi-Ann Nilsson

Yrkesrevisor: Lisa Nöjd

www.goteborg.se/stadsrevisionen

Innehåll

1	Sammanfattning.....	4
2	Granskning av verksamheten.....	5
2.1	Grundläggande granskning.....	5
2.1.1	lakttagelser.....	5
2.1.2	Bedömning	7
2.2	Samordning och samverkan på strategisk nivå.....	9
2.2.1	Utgångspunkter i granskningen	9
2.2.2	lakttagelser.....	9
2.2.3	Bedömning	11
2.3	Förebyggande arbete mot oegentligheter	12
2.3.1	Utgångspunkter i granskningen	12
2.3.2	lakttagelser.....	12
2.3.3	Bedömning	13
2.4	Uppföljning av tidigare års granskning	14
2.4.1	Offentlighet och sekretess	14
2.4.2	Ärendeberedningsprocessen.....	14
2.4.3	lakttagelser.....	15
2.4.4	Bedömning	15
3	Lekmannarevisorernas uppdrag och rapportering	17
4	Språkbruk och revisionstermer	18

1 Sammanfattning

Styrelse och verkställande direktör ansvarar för att bolagets verksamhet bedrivs i enlighet med lagar och föreskrifter, bolagsordning samt ägardirektiv.

Lekmannarevisorernas uppdrag är att granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Årets granskning av bolaget omfattar:

- grundläggande granskning
- samordning och samverkan på strategisk nivå
- förebyggande arbete mot oegentligheter
- uppföljning av föregående års rekommendationer.

Granskningen visar att delar av bolagets verksamhet har förbättringsområden som behöver åtgärdas. Inom ramen för den grundläggande granskningen lämnar vi följande rekommendationer till styrelsen i Göteborgs Stadshus AB:

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen i Göteborgs Stadshus AB att se till att det sker en översyn av bolagskoncernens ägardirektiv och bolagsordningar i syfte att säkerställa att det kommunala verksamhetsmålet anges på ett likalydande sätt i respektive dokument.

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen i Göteborgs Stadshus AB att se över sin hantering av ägardialoger och handlingsplaner i de regionala bolagen så att dessa stärker tydligheten i styrningen och bekräftar rollfördelningen av beslutsfattandet för bolagen.

I övrigt bedömer vi att bolaget har skött verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig.

2 Granskning av verksamheten

Styrelse och verkställande direktör ansvarar för att bolagets verksamhet bedrivs i enlighet med lagar och föreskrifter, bolagsordning samt ägardirektiv.

Lekmannarevisorernas uppdrag är att granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Granskningen av verksamheten omfattar en grundläggande del, som är en översiktlig granskning av bolagets ledning och styrning samt interna kontroll, två specifika granskningar samt uppföljning av tidigare års granskning.

2.1 Grundläggande granskning

Den grundläggande granskningen syftar till att översiktligt bedöma bolagets ledning och styrning samt interna kontroll. Det innebär att revisorerna löpande följer styrelsens protokoll och handlingar och informerar sig om verksamheten. Granskningen omfattar följande:

- följsamhet mot tillämpliga delar av aktiebolagslagen
- följsamhet mot tillämpliga delar av kommunallagen
- följsamhet mot bolagsordningen
- följsamhet mot kommunfullmäktiges ägardirektiv
- följsamhet mot kommunfullmäktiges riktlinjer och direktiv för Göteborgs Stads bolag
- följsamhet mot kommunfullmäktiges budget
- följsamhet mot kommunfullmäktiges riktlinjer för styrning, uppföljning och kontroll
- följsamhet mot kommunfullmäktiges regler för ekonomisk planering, budget och uppföljning
- styrning och uppföljning av verksamhet och ekonomi
- beslutsunderlag
- hantering av särskilda uppdrag från kommunstyrelsen/kommunfullmäktige.

2.1.1 Iakttagelser

Inom ramen för den grundläggande granskningen har lekmannarevisorerna gjort följande iakttagelser.

2.1.1.1 Det kommunala ändamålet med verksamheten

Bolagsordningen ska ange ”föremålet för bolagets verksamhet, angivet till sin art”, vilket syftar till att reglera inom vilka ramar bolaget får bedriva sin verksamhet. Detta slås fast av aktiebolagslagen.¹

Av ägardirektiven framgår bolagsstämman generella och specifika instruktioner till respektive bolag om hur ägaren avser att bolaget ska arbeta/agera inom ramen för detta verksamhetsföremål. Samtliga bolags ägardirektiv har omarbetats och har numer samma strukturella uppbyggnad med tre kapitel. I andra kapitlet återges det som gäller specifikt för respektive bolag, bland annat verksamhetsföremålet.

Inom ramen för Göteborgs Stadshus AB (Stadshus) ansvar ligger att utarbeta förslag till såväl ägardirektiv som bolagsordning för de direktunderställda bolagen samt yttra sig över förslag till ägardirektiv och bolagsordning för dotterdotterbolag inför kommunfullmäktiges fastställande. Stadshus ägardirektiv utarbetas av kommunstyrelsen i samverkan med Stadshus.

I granskningen konstaterar vi att det kommunala verksamhetsmålet för Stadshus uttrycks olika i bolagsordning och ägardirektiv. Bolagsordningens ”främja en aktiv ägarstyrning” har i ägardirektivet ersatts med det tydligare ”utöva en aktiv ägarstyrning”. Ägardirektivet uttrycker också bolagets ansvar för att identifiera möjligheter till samordning och effektivisering av olika slag inom koncernen, ta initiativ till förändringar av de direktunderställda bolagen samt ansvar för samverkan och samordning på strategisk nivå. Detta återfinns inte i bolagsordningen.

För att bedöma förekomsten av liknande skillnader granskades ytterligare några av bolagskoncernens ägardirektiv och bolagsordningar. Granskningen visar att merparten har synonyma formuleringar men att skillnader förekommer. Ett bolag med tydliga skillnader mellan formulering i bolagsordning och ägardirektiv är moderbolaget för Energikoncernen där ägardirektivet är bredare i sin ändamålsformulering än hur den uttrycks i bolagsordningen. Stadshus förklarar denna skillnad med det bakomliggande syftet att markera moderbolagets ansvar för ägarstyrningen av dotterbolagen.

2.1.1.2 Ägarstyrning av de regionala bolagen

”Staden - vars ägande utövas genom kommunfullmäktige - är direktägare av Stadshus, som i sin tur äger dotterbolag, de interna respektive direktunderställda bolagen samt stadens del av de regionala bolagen. Stadens inflytande som delägare av de regionala bolagen ska så långt det är möjligt, med beaktande av kommunallagen och aktiebolagslagen säkerställas i aktieägaravtal och ägardirektiv. Formerna för hur ägandet ska utövas och hur ägardialogen ska genomföras med dessa bolag ska beslutas i samråd mellan ägarkommunerna

¹ Aktiebolagslagen 3 kap. 1§ p.3.

och regleras i respektive aktieägaravtal (eller motsvarande) för bolaget.” Så säger fullmäktiges riktlinjer för ägarstyrning. Vidare ska Stadshus yttra sig över förslag till aktieägaravtal, ägardirektiv och bolagsordningar för delägda bolag, vilka ska fastställas av kommunfullmäktige.²

Stadshus styrelse fattade under år 2016 beslut om ”Principer för ägarstyrning Regionala bolag”. Principerna är ett resultat av fullmäktiges uppdrag till Stadshus att utöva stadens ägarstyrning av de regionala bolagen samt utarbeta principer för ägarstyrning i nära samverkan med övriga delägare.³ I principerna, som också har godkänts av ägarråden, regleras formerna för ägarstyrning. Här framgår ägarrådets ansvar att systematiskt genomföra ägardialoger med respektive styrelse i de regionala bolagen, samt Stadshus ansvar för att kalla styrelserna till dessa dialoger. Stadshus ansvarar också för att ägarråden genomförs och följs upp.

Enligt principerna ska ägarråden, som ett resultat av ägardialogerna, samråda om en handlingsplan med uppdrag till bolagen. Ett utkast till handlingsplan tas fram av Stadshus. Principerna anger vidare att handlingsplanerna kan överlämnas till delägarkommunernas kommunstyrelser och kommunfullmäktigen som en del i fullgörandet av skyldigheten att återföra väsentlig och strategisk information. När det gäller Göteborgs kommun, ska detta föregås av ett beslut i Stadshus styrelse.

I granskningen noterar vi att Stadshus styrelse, under verksamhetsåret, har fått en redovisning av genomförda ägardialoger och handlingsplaner. Ärendet hanterades som ett informationsärende vilket innebar att styrelsen inte fattade beslut om handlingsplanerna för Göteborgs kommuns del.⁴ Enligt Stadshus är detta en mer ändamålsenlig hantering än hur det uttrycks i principerna. Detta eftersom varje delägarkommuns hantering av handlingsplanerna inte varit föremål för samråd eller arbete i ägarråden.

2.1.2 Bedömning

Lekmannarevisorernas översiktliga bedömning är att bolaget i huvudsak har en tillfredsställande ledning och styrning samt tillräcklig intern kontroll inom de områden som har granskats. Samtidigt visar granskningen på förbättringsområden.

2.1.2.1 Risk för felaktig tillämpning

Vår bedömning är att de noterade diskrepanserna mellan de regelverk som är styrande för bolagen inom koncernen kan innebära risk för felaktig tillämpning. De kan även bidra till en otydlig styrning av de regionala bolagen.

² Göteborgs Stads riktlinjer för ägarstyrning, kommunfullmäktige 2019-09-12, § 31, dnr 0517/19.

³ Principer för ägarstyrning av regionala bolag, Stadshus styrelse 2016-02-22, dnr 0015/16.

⁴ Redovisning av 2019 års ägardialoger med handlingsplaner för regionala bolag, Stadshus styrelse 2020-03-23, dnr 0091/19.

När det gäller formuleringar av det kommunala verksamhetsmålet menar vi att då bolagsordningen står i högre ”normhierarki” än ägardirektivet är det viktigt att instruktionerna från bolagsstämman, i form av ägardirektiv, ryms inom det som angetts som verksamhetsföremål i bolagsordningen. Lekmannarevisorerna gör bedömningen att de konstaterade skillnaderna vad gäller det kommunala verksamhetsmålet i bolagsordning och ägardirektiv kan utgöra en risk för att styrelserna rättsligt sett inte får lov att tillämpa ägardirektivet.

Granskningen visade att Stadshus beslutade att anteckna 2019 års redovisning av genomförda ägardialoger och handlingsplaner. Vår bedömning är att detta är en avvikelse mot de av Stadshus beslutade och ägarråden samrådade principerna för ägarstyrning. Hanteringen bidrar till en otydlighet om ägarråden när det gäller handlingsplaner med uppdrag för de delägda regionala bolagen. Handlingsplanerna får karaktären av åtgärdsförslag till de organ som äger rätten att fatta beslut om de regionala bolagen. Det är därför viktigt att dessa organ – i Göteborgs Stads fall Stadshus – noga följer vad som är föreskrivet runt styrning baserat på förslag från ägarråden.

Vår bedömning är att styrelsen bör *konstatera* att ägardialoger har genomförts och därefter *fatta beslut* om att, via bolagsstämman eller på annat sätt, ge de regionala bolagen i uppdrag att genomföra vad som föreslagits i framtagna handlingsplaner. Även vid beslut att *inte* lämna sådant uppdrag bör ett sådant beslut fattas.

Inom ramen för Stadshus ansvar ligger att utarbeta förslag till ägardirektiv och bolagsordningar för de direktunderställda bolagen, detta ska ske i samverkan med berört bolag och kommunstyrelsen. Därutöver ska Stadshus yttra sig över förslag till ägardirektiv och bolagsordningar för dotterdotterbolag inför kommunfullmäktiges fastställande. Vidare ska Stadshus yttra sig över förslag till aktieägaravtal, ägardirektiv och bolagsordningar för delägda bolag, vilka ska fastställas av kommunfullmäktige.⁵

För att minska risker för felaktig tillämpning och otydlig styrning riktar lekmannarevisorerna följande två rekommendationer till styrelsen i Göteborgs Stadshus AB att hantera inom ramen för ovan beskrivna ansvar:

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen i Göteborgs Stadshus AB att se till att det sker en översyn av bolagskoncernens ägardirektiv och bolagsordningar i syfte att säkerställa att det kommunala verksamhetsmålet anges på ett likalydande sätt i respektive dokument.

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen i Göteborgs Stadshus AB att se över sin hantering av ägardialoger och handlingsplaner i de regionala bolagen så att dessa stärker tydligheten i styrningen och bekräftar rollfördelningen av beslutsfattandet för bolagen.

⁵ Göteborgs Stads riktlinjer för ägarstyrning, kommunfullmäktige 2019-09-12, § 31, 0517/19.

2.2 Samordning och samverkan på strategisk nivå

2.2.1 Utgångspunkter i granskningen

Genom dokumentstudier och intervjuer har vi granskat ändamålsenligheten i hur Stadshuset tar sig an ansvaret för samverkan och samordning på strategisk nivå.

Enligt Göteborgs Stads riktlinjer för ägarstyrning och bolagets specifika ägardirektiv har Stadshuset kommunfullmäktiges uppdrag att ansvara för ägarstyrningen av stadens bolag. Ägarstyrningen ska utgå från ett hela staden-perspektiv vilket innebär ansvar för samverkan och samordning på strategisk nivå inom bolagskoncernen. Vidare ska Stadshuset identifiera möjligheter till samordning och effektivisering av olika slag inom koncernen, samt i samverkan med berörda bolag, ta initiativ till förändringar av de direktunderställda bolagen. Riktlinjerna för styrning, uppföljning och kontroll anger att resultatet och konsekvenserna av samråd och samverkan med andra nämnder/bolagsstyrelser alltid ska ingå som en del i det aktuella beslutsunderlaget.

Enligt sitt ägardirektiv ansvarar Stadshuset även för en finansiell samordning som innebär att upprätta koncernbokslut för bolagskoncernen samt lämna uppföljningsrapporter på strategisk nivå med utgångspunkt från rapporteringen från de direktunderställda bolagen och de regionala bolagen. Denna samverkan är inte föremål för granskningen. Vi har inte heller granskat hur bolagen inom koncernen uppfattar att samverkan fungerar.

Granskningen syftar till att bedöma ändamålsenligheten i hur Stadshuset tar sig an ansvaret för samverkan och samordning på strategisk nivå.

Iakttagelser i granskningen bedöms mot krav i Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll, Göteborgs Stads riktlinjer för ägarstyrning samt Göteborgs Stadshuset AB ägardirektiv.

2.2.2 Iakttagelser

Nedan följer de iakttagelser vi gjort i granskningen.

2.2.2.1 Funktionsråd för samverkan

Som ett resultat av ett tidigare utvecklingsarbete inom Stadshuset upprättades ett antal styrande och vägledande dokument med koppling till samordning och samverkan på strategisk nivå.⁶ Med syfte att anpassa dem till nu gällande organisation och årshjul anges de vara föremål för revidering.

⁶ Göteborgs Stadshuset AB riktlinje för strategisk planering med ägardialog, Göteborgs Stadshuset AB policy för vägledande principer med tillhörande vision, mission och verksamhetsidé, Göteborgs

Inom bolagskoncernen finns flera så kallade koncernråd för olika funktionsområden.⁷ Med viss variation är rådets funktion att sprida koncern- och stadengemensam information, samordna, erfarenhetsdela och vara ett forum för dialog om gemensamma frågor. Det kan handla om att skapa en gemensam hållning i en viss fråga eller likartade arbetssätt men också att samordna bolagens synpunkter och krav i kommundemensamma projekt. För de råd som har behov av gemensamma arbetsplaner finns möjlighet att upprätta så kallade funktionsplaner.

Inom koncernen finns även ett vd-råd. I den tidigare styrmodellen sågs detta råd som ett forum för beslut i olika koncernövergripande frågor. Idag fungerar vd-rådet som ett dialog- och informationsforum där Stadshus verkställande direktör har möjlighet att föra samtal om styr- och ledningsfrågor samt ge information om frågor som är såväl stadenövergripande som Stadshuskoncernövergripande.

Strukturmässigt sker samverkan i stort sett på liknande vis inom de olika råden. Kortfattat kan det beskrivas enligt följande:

Samverkan sker genom regelbundna nätverksträffar med representanter från berört bolag. Träffarna, cirka sex tillfällen per år, planeras årsvis i förväg och uppstår särskilda behov kan ytterligare möten hållas. Stadshus är sammankallande, upprättar dagordning och för minnesanteckningar. Bolagen kan nominera frågor. Mellan mötena hålls en löpande kontakt och ett samarbete i många utvecklingsfrågor mellan Stadshus och bolagens berörda funktioner, stadsledningskontoret och vid behov också Intraservice. Enligt Stadshus, skapar detta möjlighet att förankra frågor och koordinera dem åt ömse håll.

2.2.2.2 När och hur sker samverkan?

Samverkan sker inom ramen för olika uppdrag och frågeställningar från fullmäktige, kommunstyrelsen men också som ett resultat av ägardialoger. En vanlig form för samverkan är dialog med berörda bolag.

Som exempel på samverkan under året kan nämnas revidering av bolagskoncernens specifika ägardirektiv och genomförande av försäljningsuppdrag. Båda faller inom ramen för uppdrag och mål i fullmäktiges budget. Ett annat exempel är uppdraget att konsolidera den kommunkoncerngemensamma it-infrastrukturen. I en förstudie intervjuades representanter för samtliga bolag i syfte att kartlägga ett nuläge och ställa det mot ett möjligt börläge. Vidare har samverkan skett via dialog, därutöver har de berörda bolagen även getts möjlighet att framföra krav till leverantör. Arbetet har förankrats i ett digitaliseringsråd, vd-rådet och verksamhetsutvecklingsrådet. Ytterligare exempel på samverkan och samordning är samordningsprojektet som syftar till att alla bolag ska använda stadens gemensamma ekonomitjänster.

Stadshus AB anvisning för samarbetsforum i Stadshuskoncernen samt rutiner för genomförande av samlat temamöte och ägardialog.

⁷ Ekonomi, HR, hållbarhet, juridik, verksamhetsutveckling och kommunikation.

Stadshus uppdrag innefattar även att, i samverkan med berörda bolag, ta initiativ till förändringar i de direktunderställda bolagen. Exempel på det är översyner av kluster inom bolagskoncernen och rollfördelningar kopplat till investeringar. Enligt Stadshus kan initiativ till förändringar även komma från bolagen. Andra händelser då samverkan sker är vid framskrivande av ärenden som ska till fullmäktige och då bolagen står inför förändringar. I dessa fall bidrar Stadshus med sitt perspektiv och bolagen ges möjlighet att stämma av sina tankar med Stadshus. I sin tur får Stadshus möjlighet att reflektera över bolagens funderingar.

2.2.2.3 Effekter av samråd och samverkan

Enligt uppgift från Stadshus framgår det alltid av aktuellt beslutsunderlag att samråd/samverkan har skett och att ärendets innehåll och beslut kan ses som ett resultat och en konsekvens av samrådet/samverkan.

Av våra intervjuer framkommer att Stadshus ser en förbättringspotential från såväl Stadshus, som några av bolagens sida när det gäller samverkan byggd på en tydlig kommunikation. Stadshus har därför under hösten genomfört möten med bolagen för att tydliggöra ägarstyrningsmodellen och den samverkan som förväntas.

2.2.3 Bedömning

Lekmannarevisorerna bedömer att Stadshus tar sig an ansvaret för samverkan och samordning på ett ändamålsenligt sätt. Bedömningen bygger på iakttagelsen att de olika funktionsråden skapar en organisation med en given struktur för hur samverkan ska ske.

Samtidigt är det så att bolagen inom koncernen har olika mognadsgrad gällande förståelsen för att ingå i en kommunal bolagskoncern vilket bidrar till att Stadshus uppdrag kan var utmanande. Tydlig kommunikation, ansvar och roller har stor betydelse för en effektiv och ändamålsenlig samverkan och samordning ur ett helhetsperspektiv. Stadshus initiativ till att tydliggöra sin roll som moderbolag med ansvar för ägarstyrning samt samverkan och samordning inom bolagskoncernen bör därför bli en återkommande aktivitet. Vi ser också positivt på att Stadshus förvaltar resultatet av det tidigare utvecklingsarbetet genom att anpassa de framtagna styrande och vägledande dokumenten.

Avslutningsvis menar vi att Stadshus kan utveckla beslutsunderlagen så det tydligt framgår vad som är resultat och konsekvens till följd av samråd/samverkan.

2.3 Förebyggande arbete mot oegentligheter

2.3.1 Utgångspunkter i granskningen

Oegentligheter är ett övergripande begrepp för en vid grupp av oönskade beteenden som inbegriper korruption och förtroendeskadliga ageranden. Detta kan vara avsiktliga eller oavsiktliga fel i beslutsfattandet. Att förebygga, upptäcka och hantera såväl risken för, som faktiska oegentligheter är väsentligt, brister bolaget i detta kan förtroendet för verksamheten påverkas negativt.

Genom dokumentstudier och intervjuer har vi granskat bolagets förebyggande arbete mot oegentligheter med syfte att bedöma om det är ändamålsenligt. Med ändamålsenligt avses att det finns en organisation samt ett strukturerat och systematiskt förebyggande arbete mot oegentligheter som är anpassat till bolagets specifika förutsättningar.

Iakttagelser i granskningen bedöms mot krav i aktiebolagslagen, Göteborgs Stads styrdokument⁸ samt Stadshus ägardirektiv.

Aktiebolagslagen hanterar jävsfrågan. Stadens styrdokument fastställer att styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten ska vara systematisk, förebyggande och utvecklingsinriktad. Organisationskultur, värderingar, gemensamma förhållningssätt beskrivs som särskilt viktiga. Systemet för detta är helt beroende av organisationens, och i synnerhet högsta ledningens förhållningssätt till det. Ledningens agerande måste stödja efterlevnaden av överenskomna arbetssätt och korrekt agerande överlag. Att motverka oegentligheter är en självklarhet och ska ingå i riskarbetet.

2.3.2 Iakttagelser

Nedan följer de iakttagelser vi gjort i granskningen.

2.3.2.1 Förebyggande genom riskarbete

Stadshus har flera bolagsinterna anvisningar och rutiner som kopplar an till stadens styrande dokument för hantering av risker för oegentligheter. Som exempel på dessa interna vägledningar kan nämnas anvisningar för intern styrning och kontroll, bisysslor samt användning av privatkort och inköpskort.

Inom ramen för arbetet med den samlade riskbilden och den interna kontrollplanen hanterar bolaget risker för oegentligheter inom flera områden; inköp och upphandling, representation, bisyssla, otillbörlig påverkan samt löneprocessen. Likaså förtroendeskadliga risker avseende filialen i Bryssel. Av internkontrollplanen framgår att stickprovskontroller görs löpande.

⁸ Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll, Regler för attest i Göteborgs Stad, Göteborgs Stads policy och riktlinje mot muta.

När det gäller bisysslor hanteras frågan vid nyanställning och utvecklingssamtal. Inom ramen för bolagets introduktionsutbildning samt vid årliga interna möten lyfts frågan om otillbörlig påverkan.

Av genomförda intervjuer framgår att Stadshus bedömer risken för oegentligheter inom bolaget som låg. Bedömningen bygger på att verksamheten är liten med få anställda, ett nära ledarskap med korta rapporteringsvägar, kontinuerliga dialoger, en anonymitet mot den externa marknaden samt i övrigt få externa kontakter. Bolaget menar att tillfällena för oegentligheter i samband med upphandlingar, inköp och utlägg är begränsade.

2.3.2.2 Jävsfrågan

Enligt aktiebolagslagen får en styrelseledamot inte handlägga en fråga om avtal mellan:

- styrelseledamoten och bolaget
- bolaget och en tredje man, om styrelseledamoten i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets intresse
- bolaget och en juridisk person som styrelseledamoten ensam eller tillsammans med någon annan får företräda.⁹

Av styrelsens protokoll framgår att jävsfrågan har lyfts vid varje möte under år 2020 genom att ordförande påminner ledamöterna. I varierande omfattning finns en notering i protokollen som visar att ledamöterna har tagit ställning i frågan.

2.3.2.3 Öppenhet och transparens inom bolagssektorn

Av Stadshus ägardirektiv framgår att bolaget i sin roll som moderbolag ska främja öppenhet och transparens inom bolagssektorn.¹⁰ Enligt uppgift från Stadshus genomförs, med varierande frekvens och omfattning, aktiviteter inom bolagskoncernen i detta syfte. Det handlar om diskussioner och nätverksträffar med ämnen som visuellblåsningar, värderingar, roller, transparens, oegentligheter, hållbarhet och uppdrag. I det tidigare utvecklingsarbetet (som nämns ovan i granskningen av Samverkan och samordning på strategisk nivå) var värdegrunden en viktig del. Bolaget har för avsikt att förvalta delar av detta arbete genom att anpassa resultatet till nu gällande styrmodell och organisation.

2.3.3 Bedömning

Lekmannarevisorerna bedömer att styrelsens förebyggande arbete mot oegentligheter är tillfredsställande och ändamålsenligt. Bedömningen bygger på

⁹ Aktiebolagslagen 8 kapitel 23 §.

¹⁰ Ägardirektiv för Göteborgs Stadshus AB. Antaget av kommunfullmäktige 2019-09-12 § 32. Antaget av bolagsstämma, Göteborgs Stadshus AB, 2019-09-19 § 24.

att det finns en struktur och en systematik inom ramen för arbetet med bolagets riskbild och internkontrollplan.

När det gäller hanteringen av jävsfrågan har vi konstaterat att den har nämnts i varje styrelseprotokoll under året. I syfte att ytterligare säkerställa att frågan inte glöms kan styrelsen överväga att lägga till frågan som en återkommande särskild punkt på styrelsens mötesagenda.

I sin roll som moderbolag är Stadshus agerande, det vill säga ”tonen på toppen” avgörande för hur väl bolaget kan lyckas med att skapa öppenhet och transparens inom koncernen. Vår bedömning är att det inom bolaget finns en medvetenhet om detta.

Avslutningsvis vill vi betona att en effektiv riskhantering kräver mer än dokument på plats. Det är viktigt att såväl riskbild som internkontrollplan är levande dokument. Riskbilden ska lyfta de mest väsentliga riskerna till styrelsen, inte alla. Riskbilden ska också visa vilka de befintliga åtgärderna för att hantera riskerna är och, i de fall det har bedömts vara nödvändigt, vilka de nya åtgärderna för att hantera riskerna är. Internkontrollplanen, i sin tur, ska beskriva vilka kontroller som ska genomföras. Med det avses kontroller för att bedöma om de införda åtgärderna har haft avsedd effekt, det vill säga har åtgärderna haft den påverkan på risken som var önskvärd? Har den identifierade risken minskat som en följd av den införda åtgärden? Syftet med det är att säkerställa att rätt åtgärd har införts. Om inte behövs annan åtgärd vidtas. Båda dokumenten ska alltså omvärderas årligen.

För att säkerställa att det finns ett effektivt och ändamålsenligt förebyggande arbete mot oegentligheter bör styrelsen säkerställa att detta sker.

2.4 Uppföljning av tidigare års granskning

2.4.1 Offentlighet och sekretess

Lekmannarevisorerna granskade år 2015 Stadshus arbete med offentlighet och sekretess. Granskningen resulterade i rekommendationen att upprätta en arkivförteckning. Vi har löpande följt bolagets arbete med detta. Förra året verifierades att en arkivförteckning hade upprättats, Brysselcentralens handlingar saknades dock. Rekommendationen avskrevs med uppmaningen att se till att arkivförteckningen kompletterades med det saknade materialet. I årets granskning har vi verifierat Brysselcentralens handlingar i Stadshus arkivförteckning.

2.4.2 Ärendeberegningsprocessen

Lekmannarevisorerna granskade år 2019 Stadshus ärendeberegningsprocess.

Granskningen resulterade i att vi riktade följande rekommendation till verkställande direktören:

Lekmannarevisorerna rekommenderar verkställande direktören att, i syfte att effektivisera ärendeberegningsprocessen, revidera och därefter implementera ”Anvisning ärendeberegningsprocessen Göteborgs Stadshus AB” på samtliga nivåer inom koncernen Stadshus.

Vi har i år följt upp rekommendationen genom intervju med representanter för Stadshus. Vi har via mejl också ställt följande två frågor till bolagen inom koncernen:

- Har ni implementerat Göteborg Stadshus AB:s reviderade (2020) anvisning för ärendeberegningsprocessen?
- Vilken information och/eller vilka insatser har ni, under år 2020, tagit emot från Göteborg Stadshus AB gällande denna anvisning?

2.4.3 Iakttagelser

Uppföljningen visar att Stadshus styrelse, den 27 april 2020, fattade beslut om en reviderad anvisning för ärendeberegningsprocessen. Enligt gällande regelverk ska anvisningar beslutas på tjänstepersonsnivå men med syfte att få önskad effekt fattades nu alltså beslutet på styrelsenivå.¹¹

Av protokollet för beslutet framgår att ”protokollsutdrag skickas till samtliga bolag inom koncernen”. Enligt intervjuerna har implementeringsinsatser genomförts med stabschefer i de direktrapporterande bolagen. Genomgång har skett vid vd-sekreterarnätverk (moderbolag samt representant från interna bolag och regionala bolag) och i registratornätverk, med fokus på mallar och tillgänglighetsanpassning. Stadshus gör dock bedömningen att fler insatser behövs för att nå ut till alla bolag.

Resultatet av våra två frågor till bolagen visar att så gott som samtliga av de svarande hade kännedom om att anvisningen hade reviderats. Av svaren var det svårt att utläsa huruvida anvisningen hade implementerats eller ej. Endast ett fåtal av de svarande kände till att Stadshus hade genomfört insatser och informerat bolagen i samband med revideringen och implementeringen av anvisningen för ärendeberegningsprocessen.

2.4.4 Bedömning

Lekmannarevisorerna bedömer det som positivt att Stadshus styrelse fattade beslut om den reviderade anvisningen för ärendeberegningsprocessen i syfte att få avsedd effekt. Implementeringsprocessen kräver dock ytterligare insatser för att säkerställa att samtliga bolag ges förutsättningar för att kunna leva upp till kraven i anvisningen för ärendeberegningsprocessen. Då detta även är Stadshus inställning

¹¹ Göteborgs Stads riktlinje för styrande dokument.

är bedömningen att rekommendationen är omhändertagen och därmed inte kvarstår.

3 Lekmannarevisorernas uppdrag och rapportering

Den kommunala revisionen är ett lokalt demokratiskt kontrollinstrument med uppdrag att granska den verksamhet som bedrivs i kommunen.

Lekmannarevisorer är förtroendevalda och utses av kommunfullmäktige ur gruppen förtroendevalda revisorer i kommunen. Lekmannarevisorerna har ett självständigt uppdrag att granska de bolag som helt eller delvis ägs av kommunen. I Göteborg utses i regel två lekmannarevisorer för varje bolag. Revisorerna är oberoende och granskar på kommunfullmäktiges uppdrag och därigenom indirekt också för medborgarna.

Resultatet av lekmannarevisorernas granskning redovisas i granskningsrapporter och granskningsredogörelser.

Revisorerna genomför också särskilda granskningar som i regel rör flera bolag och nämnder. Dessa redovisas löpande under året till kommunfullmäktige i revisionsrapporter.

Revisorerna tar även varje år fram en årsredogörelse som sammanfattar den granskning som gjorts i kommunen under det aktuella året.

Revisorernas rapporter hittar du på www.goteborg.se/stadsrevisionen

4 Språkbruk och revisionstermer

När revisorerna har genomfört en granskning lämnar de ofta rekommendationer till de granskade nämnderna och bolagen. Ibland lämnar de även revisionskritik.

Rekommendationer lämnas när revisorerna ser brister i verksamheten. Rekommendationerna syftar till att utveckla och förbättra verksamheten.

Revisionskritik lämnas när revisorerna ser brister i verksamheten som är av mer allvarlig karaktär. Revisionskritik graderas genom begreppen erinran eller anmärkning. Anmärkning är allvarligast. När det gäller nämnderna kan en anmärkning lämnas med eller utan tillstyrkan om ansvarsfrihet.

Under kommande år följer revisorerna upp vilka åtgärder som nämnden eller bolaget har gjort för att följa revisorernas rekommendationer.

Stadsrevisionen

Postadress: Box 2141, 403 13 Göteborg

Besöksadress: Stora Badhusgatan 6

Göteborgs Stads kontaktcenter: 031-365 00 00, kansli: 031-368 07 00

stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se

www.goteborg.se/stadsrevisionen

Diarienummer: 0015/16

Handläggare: Mats Boogh
Tel: 031 368 54 55
E-post: mats.boogh@gshab.goteborg.se

Principer för ägarstyrning av regionala bolag

Förslag till beslut i styrelsen för Göteborgs Stadshus AB

Ställa sig bakom i ärendet redovisade principer för ägarstyrning av regionala bolag och förklara kommunfullmäktiges uppdrag från den 5 december 2013 som fullgjort.

Sammanfattning

Vid kommunfullmäktiges sammanträde den 5 december 2013 erhöll Göteborgs Stadshus AB (nedan Stadshus AB) i uppdrag att utöva stadens ägarstyrning av de regionala bolagen Renova, Gryaab och Grefab samt att utarbeta principer för ägarstyrning i nära samverkan med övriga delägare.

Under 2015 har samtal genomförts med delägarkommunerna angående erfarenheter av och krav på ägarstyrningen av de regionala bolagen. Uppdraget har dels resulterat i att principer utvecklats avseende valberedningsprocessen och dels för hur ägarråden från och med 2016 systematiskt ska genomföra ägardialoger med respektive styrelse i de regionala bolagen.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet innehåller i sig inga specifika förändringar som behöver belysas ur detta perspektiv.

Olika Perspektiv

Barnperspektivet

Ärendet bedöms inte få några effekter inom barnperspektivet.

Jämställdhetsperspektivet

Ärendet bedöms inte få några effekter inom jämställdhetsperspektivet.

Mångfaldsperspektivet

Ärendet bedöms inte få några effekter inom mångfaldsperspektivet.

Miljöperspektivet

Ärendet bedöms inte få några effekter inom miljöperspektivet.

Omvärldsperspektivet

Ärendet bedöms inte få några effekter inom omvärldsperspektivet.

Ärendet

Vid kommunfullmäktiges sammanträde den 5 december 2013 fattades beslut om en ny bolagsstruktur för Göteborgs Stads bolag samt nya riktlinjer för ägarstyrning, vilket innebär att stadens bolag från och med 2014 är organiserade i en koncern med Göteborgs Stadshus AB som moderbolag. Göteborgs andelar i de regionala bolagen ägs från och med 2014 av Göteborgs Stadshus AB. De regionala bolag som avses utgörs av Renova AB med dotterbolag samt Gryaab och Grefab.

Vid samma kommunfullmäktigemöte beslutas att Göteborgs Kommunala Förvaltnings AB (senare namn ändrat till Göteborgs Stadshus AB) får i uppdrag att utöva stadens ägarstyrning av de regionala bolagen samt att utarbeta principer för ägarstyrning i nära samverkan med övriga delägare.

Under våren 2015 genomfördes samtal med respektive delägare som i samtalen företrädde av ägarrådsrepresentant-/er samt i vissa fall dessutom av en vidare krets av politiker och/eller chefstjänstemän. Mötena med delägarna innehöll dels en information om det i Göteborg genomförda arbetet med bolagsöversynen och dels ett samtal om delägarnas syn på ägarstyrning, kontroll, uppföljning, insyn, samverkan etc. rörande de regionala bolagen. Delägarna ombads också att ge sin syn på erfarenheter från ägarrådets funktion och arbetsätt och hur detta kunde utvecklas.

Enligt aktieägaravtalen i de regionala bolagen ska varje kommuns kommunstyrelse utse två personer att ingå i ett ägarråd. Ägarråden ska sammanträda minst en gång om året och Göteborgs kommun (fr o m 2014 Göteborgs Stadshus AB) ska ansvara för att kallelse skickas till kommunerna. Göteborgs Stadshus AB ansvarar idag för att ägarråd genomförs och följs upp och kommer även att ta ansvar för att nedanstående principer implementeras och vid behov utvecklas.

Vid ägarråd den 29 oktober godkändes principer för ägarstyrning som framgår av nedanstående.

Principer för ägarstyrning

Utifrån resultatet av genomförda samtal utarbetades principer inom två områden.

Dels har principer fastställts rörande ägarrådets roll i valberedningsarbetet i relation till övriga organ som deltar i processen. Framst avses respektive kommunfullmäktige, Göteborgsregionens kommunalförbund (GR), och styrelser i regionala bolag. Arbetsmodellen ska bland annat säkerställa att det sker en ordnad översyn av fördelning av poster i styrelsen, lekmannarevisorer jämte deras suppleanter.

Dessutom har en samverkansmodell utarbetats som innefattar att ägarråden genomför årliga ägardialoger med utgångspunkt i den modell som etablerats mellan Stadshus AB och de helägda (direktägda) bolagen i Göteborg.

Ägarrådets roll som valberedning

Ägarråden beslutar att arbeta i enlighet med följande huvudregler vilka ska vara vägledande vad gäller rollen som valberedning. I dagsläget gäller att styrelser utses för ett år i taget.

GR:s roll i valberedningsarbetet

Under valår önskar ägarråden att GR bistår i utseendet av styrelseledamöter, lekmannarevisorer samt deras suppleanter. Ägarråden ska inför att processen startas ha tagit ställning till instruktioner till GR avseende nominering av personer till styrelser (se nedan).

Ägarrådets instruktioner till GR

Ägarråden ska inför att GR startar valberedningsarbetet ha genomfört en översyn av vilka delägare som ska inneha vilka poster. Som huvudregel gäller detta beslut för en mandatperiod. I de fall där förändringar sker ska bolagsordning revideras. För att det ska vara möjligt att registrera ny styrelse vid påföljande årsstämma måste en ny bolagsordning vara registrerad hos bolagsverket innan årsstämman genomförs.

Ägarråden ska också ha tagit ställning till vilka majoritetsförhållanden som ska gälla i respektive styrelse och som ska vara vägledande för valberedningen i GR.

Om ägarråden vill att andra förhållanden ska vara vägledande för GR:s valberedning (t ex fördelning poster per kön) ska även dessa vara dokumenterade i minnesanteckningar inför att GR startar sitt arbete.

Fördelning av styrelseposter

Samarbetsmodellen innebär att delägarna vart fjärde år (valår) beslutar om fördelning mellan ägarkommunerna av poster i styrelsen och lekmannarevisorer jämte deras suppleanter. Om förändringar sker ska bolagsordningar revideras och registreras hos bolagsverket.

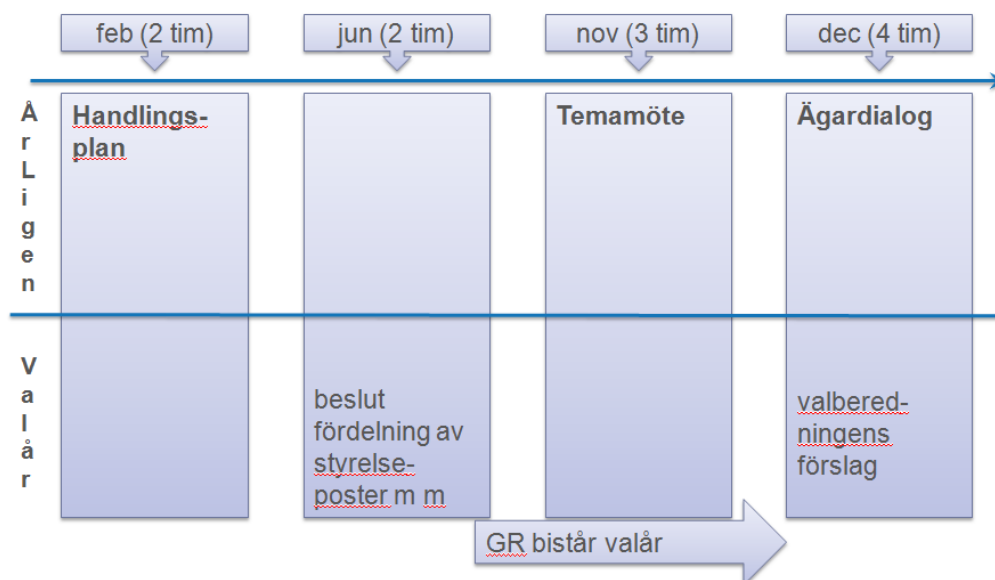
Nyval/omval av personer under mandatperioden eller under löpande år

Vid nyval/omval av personer under en mandatperiod eller under löpande år tar respektive delägarkommunens kommunfullmäktige beslut om personförändringen och meddelar bolaget beslutet. Bolaget säkerställer att registrering sker hos bolagsverket. Den person som avregistreras ska ha samma partitillhörighet som den tillträdande personen. Ägarrådet har ingen roll i övrigt som valberedning i dessa situationer.

Samverkansmodell innefattande ägardialoger

Generellt gäller att förekomsten av ett ägarråd inte ska påverka den rollfördelning som finns mellan bolagets ägare och styrelse. Ägarråden har inte någon beslutanderätt. Ägarråden är inte heller företrädare för ägarkommunerna i förhållande till bolagen eller tredje man. Ägarråden har en central uppgift bland annat vad gäller *samråd* inför principiella frågeställningar. Ägarrådets generella roll framgår av befintliga styrdokument.

Ägarråden avser att från och med 2016 arbeta efter nedanstående årscykel:

Ägarråden träffas vid fyra tillfällen per år och kommer att ha följande fasta punkter på dagordningen.

Årligen (enligt plan i december) genomförs ägardialoger med respektive styrelse. Ägardialogerna ska ha en tydlig struktur och bland annat utgå från strategiska styrdokument, omvärldsanalyser, verksamhetsplaner och investeringsplaner.

Ägardialoger föregås av att ägarråden (enligt plan i november) genomför ett temamöte vilket förbereds av Stadshus AB tillsammans med respektive bolag. Temamötets syfte är att formulera frågeställningar inför ägardialogen och som ett underlag för detta förbereds information om strategiska ekonomi- och verksamhetsfrågor, genomgång av styrdokument etc.

På februari mötet samråder ägarråden om förslag till handlingsplaner. Stadshus AB förbereder utkast till handlingsplaner.

Ägardialoger och aktiviteter i anslutning till dessa utgör instrumentet för god ägarstyrning och utgör ett strategiskt forum för framtids- och utvecklingsfrågor i relationen ägare och respektive bolag. Handlingsplaner som tas fram dokumenteras och respektive delägare kan därefter överlämna dokumentation till respektive kommunstyrelse samt eventuellt kommunfullmäktige som en del i fullgörandet av skyldigheten att återföra väsentlig och strategisk information från ägardialogerna till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige avseende de regionala bolagen. För Göteborgs kommuns del föregås överlämnandet till kommunstyrelsen av beslut om handlingsplan i Stadshus AB.

I samband med valår fastställer ägarrådet, i sin roll som valberedning, styrelsens utseende och andra instruktioner till GR:s valberedning inför att valberedningsprocessen initieras (enligt plan i juni).

Årsplanen innebär inga förändringar vad gäller möjligheten för ägarråden att samråda i andra frågeställningar som uppkommer under året.

Kommunikationsplan

De principer som ägarrådet avser att arbeta efter ska särskilt kommuniceras med styrelser i Renova AB, Gryaab och Grefab samt chefsnätverket i Renova (KCR) och Teknisk och Ekonomisk delegation i Gryaab. Dessutom ska de överenskomna principerna för ägarstyrning kommuniceras med Göteborgsregionens kommunalförbund.

Expedieras

1. Kommunstyrelsen
2. Renova AB
3. Gryaab

4. Grefab
5. Ale kommun
6. Härryda kommun
7. Kungälv kommun
8. Lerums kommun
9. Mölndals kommun
10. Partille kommun
11. Stenungssund
12. Tjörns kommun
13. Öckerö kommun
14. Göteborgsregionens kommunalförbund